

Årsredovisning

Miljönämnden

Helår 2017

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Verksamhet	5
2.1	Viktigaste händelserna under perioden	5
2.2	Verksamhetens miljöarbete	5
2.3	Folkhälsa	5
2.4	Mänskliga rättigheter och jämlik vård	5
2.5	Verksamhetens säkerhets- och beredskapsarbete	6
2.6	Redovisning av genomförd intern kontroll 2017	6
2.7	Systematiskt förbättringsarbete	7
2.8	Inköp	8
3	Mål och fokusområden	9
3.1	Västra Götaland ska sträva efter det hållbara samhället med tillväxt av jobb och företag i hela regionen	9
3.1.1	Arbetsmarknaden ska utvidgas genom hållbara transporter och samverkan med näringsliv och forskning i Västra Götaland	9
3.1.1.1	Göra Västra Götaland till modell för hållbar landsbygdsutveckling och samspel stad/land	9
3.1.1.2	Västra Götalandsregionen ska verka för att stärka innovationskraften i Västra Götaland	9
3.1.2	Klimatutsläppen från fossilbränsle i Västra Götaland samt verksamhetens direkta miljöpåverkan ska minska	10
3.1.2.1	Minska verksamheternas avfallsmängder och verka för cirkulära affärsmodeller samt skärpta miljökrav vid upphandlingar	11
3.1.2.2	Bättre möjligheter till livsmedels- och energiproduktion samt stimulera ökad användning av biogas	11
3.1.2.3	Utveckla Göteborgs Botaniska trädgård	12
4	Ekonomiska förutsättningar	13
4.1	Ekonomiskt resultat	13
4.1.1	AR04 RR-rapport Beställare regional utveckling	13
4.2	Åtgärder vid ekonomisk obalans	14
4.3	Eget kapital	14
4.4	Investeringar	14
5	Bokslutsdokument och noter	15
6	Övrig rapportering	16
6.1	Särskild återrapporering enligt beslut av regionfullmäktige	16

Bilagor

Bilaga 1: Bokslutsdokument och noter

1 Sammanfattning

Miljönämnden har under 2017 arbetat enligt regionfullmäktiges antagna budget för Västra Götalandsregionen (VGR) samt med tillväxt- och utvecklingsstrategin Västra Götaland 2020 (VG 2020).

VG 2020 sätter ramarna för arbetet med tillväxt och utveckling mellan år 2014 och 2020 och är huvudverktyget för att, i samverkan i Västra Götaland, genomföra den gemensamma visionen om Det goda livet. Genom programmen för hållbar utveckling inom klimat, energi, transporter, livsmedel samt cirkulärt mode hållbara miljöer har miljönämnden arbetat med att bidra till att målen i VG 2020 ska nås. Under 2017 har 44 projektbeslut tagits av miljönämnden till en total kostnad på cirka 22 miljoner kronor.

Miljönämnden redovisar en ekonomi i balans och ett positivt ekonomiskt resultat om 0,2 miljoner kronor för år 2017.

2 Verksamhet

2.1 Viktigaste händelserna under perioden

- Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om är resultatet av en omfattande analys- och dialogprocess samt remisshandling. Uppdraget, att "beskriva vägen för att nå målet om ett fossiloberoende Västra Götaland år 2030 åiterrapporterades till Regionstyrelsen i juni 2017 och antogs av Regionfullmäktige i september.
- Ett arbete och en dialog med berörda aktörer har pågått under året för att ta fram en genomförandestruktur inom Klimat 2030s fyra prioriterade områden; hållbara transporter, klimatsmart och hälsosam mat, förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster, samt sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler. Under hösten beslutade miljönämnden om samordnare för samtliga fyra prioriterade områden.
- Under året har Passivhuscentrum Västra Götaland avslutats som satsning. Satsningen avslutas då Alingsås kommun av ekonomiska skäl valt att avsluta satsningen. Fokus under hösten har varit att säkerställa att den kompetens och det material som finns genom Västra Götalandsregionens satsning finns tillgängligt även fortsättningsvis.

2.2 Verksamhetens miljöarbete

Miljönämnden har ett strategiskt och samordnande ansvar för miljöarbetet i VGRs egna verksamheter och har under 2017 påbörjat arbetet med genomförandet av miljöplan 2017-2020. Utöver det har nämnden ansvarat för samordningen av miljöredovisning, miljöombudsutbildning, miljösamordnarträffar och koordinerat arbetet med att minska förekomst av miljö- och hälsofarliga ämnen samt arbetet med övergripande åtgärder för målområde "Produkter och avfall".

I nämndens arbete ställs också krav på de verksamheter som får projekt och verksamhetsstöd av miljönämnden. De ska beskriva hur projektet/verksamheten bidrar till att minimera miljöpåverkan och hur det påverkar miljön positivt eller negativt när det gäller exempelvis transporter, energi- och material, utsläpp, samt avfall.

För miljönämndens egen verksamhet har ekologiska alternativ och köttfri kost alltid efterfrågats vid egna arrangemang av möten och konferenser där förtäring ingått.

2.3 Folkhälsa

Miljönämndens engagemang och finansiering av såväl Väst kuststiftelsen som Göteborgs Botaniska Trädgård har en koppling till folkhälsa; Väst kuststiftelsen i sitt uppdrag med att stimulera friluftsliv och Botaniska i sin roll som besöksmål för rekreation och kunskap om biologisk mångfald. Botaniskas verksamhet Gröna Rehab som ger rehabilitering för VGRs anställda är även en viktig verksamhet ur ett folkhälsoperspektiv.

2.4 Mänskliga rättigheter och jämlik vård

Inom ramen för handlingsplanen för jämställd regional tillväxt arbetar Koncernkontoret aktivt med att alla utvecklingsinsatser ska nå kvinnor, män och underrepresenterade grupper i

samma omfattning. Arbetet utgår från ett intersektionellt förhållningssätt, vilket bland annat Miljönämnden, Årsredovisning 5(26)

innebär att organisationer som får regionala utvecklingsmedel får kunskaper i normkritik och likabehandling.

2.5 Verksamhetens säkerhets- och beredskapsarbete

Miljönämnden följer regionstyrelsens framtagna rutin, vilken framgår i Regionstyrelsens årsredovisning.

2.6 Redovisning av genomförd intern kontroll 2017

Under 2017 har fastställd plan för intern kontroll 2017, MN 2017-02-01, § 6 följts. För varje kontrollmoment beskrivs resultat från granskningen.

Styrande dokument följs

Kontrollmoment: Uppföljning av mål och indikatorer i detaljbudget

Västra Götalandsregionens Mål och fokusområden följs upp i miljönämndens delårsrapport för augusti 2017. Där redovisas vilka insatser som pågår eller som gjorts under året.

Politiska beslut fattas på god grund

Kontrollmoment: Beslutsunderlag och handlingar till nämnden är väl beredda. Språket är lättläst.

Vid publicering av handlingar har underlag till nämnd granskats av miljöchefen och nämndsekreterare. Miljönämndens nämndsekreterare granskar allt underlag enligt klarspråksregler och återkopplar till handläggare som ser till att tjänsteutlåtanden formuleras för att få språket lättläst för så många målgrupper som möjligt. Underlaget är färdigt i god tid.

Under 2017 har utbildning i ärendeberedning för projekt anordnats för tjänstemän på koncernstab regional utveckling, vilka många från miljöavdelningen medverkat i.

Utbildningen har bland annat berört beslutsmeningar och tjänsteutlåtandets utformning.

Kontrollmoment: Beslutad delegationsordning följs

Under 2017 har rutin för miljönämndens delegeringsärenden upprättats och lämnats ut till samtliga handläggare från nämndsekreterare. Miljönämndens rutiner för delegeringsärenden följer Västra Götalandsregionens rutiner i det gemensamma ärendesystemet.

Nämndsekreterare ansvarar för att skriva ordförandes delegeringsbeslut och respektive handläggare ansvarar för miljöchefens beslut samt expediering och anmälan till miljönämndens sammanträden. Delegeringsärenden tas upp för beslut vid miljönämndens sammanträden där det finns delegeringsbeslut att behandla.

Rättssäkerhet

Kontrollmoment: Säker, opartisk och objektiv handläggning och beslut av ärenden

Miljönämnden identifierade i plan för styrning och kontroll 2016 brister i kunskapen och efterlevandet av Västra Götalandsregionens riktlinjer mot korruption, mutor och jäv.

Miljönämnden planerade som åtgärd att under ett av sina sammanträden 2017 ha ett informationstillfälle om jäv och oegentligheter. Nämnden fick därför en redovisning om jäv

och oegentligheter 2017-12-01, § 80. Under 2017 har också en punkt om anmälan av jäv införts i kallelsen till nämndsammanträdet. Punkten tas upp i inledningen av mötet för att ledamöterna ska ges möjlighet att anmäla jäv innan mötet börjar.

Styrning, ledning och kontroll av miljönämndens beställaruppdrag

Kontrollmoment: Säkerställa att en ändamålsenlig styrning, ledning och kontroll av miljönämnden beställaruppdrag till Göteborg botaniska trädgård.

Vid miljönämndens sammanträde, 2017-09-27 § 44, informerade Mari Källersjö, förvaltningschef på Göteborgs botaniska trädgård, om nuläge och framtida utmaningar på Göteborgs botaniska trädgård, inför miljönämndens beslut om detaljbudget.

Regionstyrelsen beslutade 2016-11-18, § 285 om Den långsiktiga inriktningen för Göteborgs botaniska trädgård. Miljönämnden tog under 2016 beslut för långsiktig inriktning för Göteborgs botaniska trädgård. Miljönämndens uppdrag till Göteborgs botaniska trädgård 2017 baserades på denna långsiktiga inriktning. Genom dessa mål avser miljönämnden att fortsätta att utveckla sin ledning, styrning och kontroll av sitt beställaruppdrag till Göteborg botaniska trädgård.

Göteborgs botaniska trädgård ska ha en så hög standard på växtsamlingarna och en tillgänglighet som möjliggör forskning och kvalificerad utbildning.

Styrdokument: En ledande kunskapsregion, prioriterat område i VG 2020

Uppföljning; antal internationella utbyten, antal forskningsprojekt där trädgården samverkar, redovisa insatser för att öka tillgängligheten till växtsamlingarna

Göteborgs botaniska trädgård ska nå barn och unga i hela Västra Götaland

Styrdokument: En ledande kunskapsregion, prioriterat område i VG 2020

Uppföljning; Redovisning av insatser som görs för att kvaliteten på kunskapsspridningen ökas, redovisning av arbetet för att öka deltagande av barn och unga i alla delar av Västra Götaland genom kunskapsspridning till nyckelaktörer

Botaniska trädgården ska vara en angelägenhet för hela Västra Götaland.

Styrdokument: En region för alla, prioriterat område i VG 2020

Uppföljning; Redovisning av kommunikationsinsatser och aktiviteter riktade till invånarna i hela Västra Götaland, redovisning av insatser för attrahera ny publik och nya grupper som tar del av verksamheten

Göteborgs botaniska trädgårds unika verksamhet ska vara en del av besöksnäringen i Västra Götaland.

Styrdokument: En region som syns och engagerar, prioriterat område i VG 2020

Uppföljning; Redovisa hur besöksnäringen utvecklas, redovisa vilka initiativ som tagits för ökad samverkan med olika aktörer

2.7 Systematiskt förbättringsarbete

Under 2017 har rutinen för miljönämndens delegeringsärenden upprättats och förtydligats. Delegeringsärenden tas upp för beslut vid miljönämndens sammanträden där det finns

delegeringsbeslut att behandla.

2.8 Inköp

Miljönämnden har en god efterlevnad av den regiongemensamma inköspolicyn men 98 % avtalstrohet.

3 Mål och fokusområden

3.1 Västra Götaland ska sträva efter det hållbara samhället med tillväxt av jobb och företag i hela regionen

3.1.1 Arbetsmarknaden ska utvidgas genom hållbara transporter och samverkan med näringsliv och forskning i Västra Götaland

3.1.1.1 Göra Västra Götaland till modell för hållbar landsbygdsutveckling och samspel stad/land

- Miljönämnden stöttar sedan några år samverkan mellan kommuner i länet som jobbar för ökad insamling och bättre kvalitet på matavfall till biogasproduktion och ett stärkt kretslopp av näringsämnen tillbaka till jorden. Antalet deltagande kommuner ökar och inte minst de mindre kommunerna vittnar om hur värdefullt nätverket är för att kunna lära av varandra. PÅGÅR
- Programmet Livsmedel och gröna näringar bidrar till en hållbar stads- och landsbygdsutveckling. PÅGÅR
- Konferensen Framtid Västra Götaland genomfördes 5 december med tema regional utveckling av både stad och land. KLAR

3.1.1.2 Västra Götalandsregionen ska verka för att stärka innovationskraften i Västra Götaland

- Deltar i Vinnovaprojektet för Utmaningsdriven innovation för cirkulära möbelflöden. Steg 2 har bidragit till ökad forskning och kunskap. KLAR. Ansökan beviljad för steg 3 som innebär att kunskapen ska implementeras hos såväl medverkande företag som beställande organisationer under 2018-2019. PÅGÅR
- Under 2017 har flera stora modekedjor som Lindex, Cheap Monday, Monki m fl startat samarbete med projektet Re:textile och lokala textilföretag för cirkulära kollektioner till konsument. Lindex har släppt sin första kollektion 2017, övriga kommer till butik 2018. PÅGÅR
- VGR medverkar i Mistras program för hållbar konsumtion 2018-2022 med fokus på mat, inredning och semester. Under hösten har arbetet organiserats i samverkan med alla parter. PÅGÅR
- Tillväxtverket har beslutat om medel till en plattform för att samla och driva insatser inom en giftfri och cirkulär textil- och inredningsbransch. Drivs av Science Park Borås i samverkan med IDC Skaraborg m fl aktörer/finansiärer. KLAR. Ett påverkansarbete har skett för att nationell plattform för hållbart mode ska förläggas i Borås. PÅGÅR.
- Under perioden har Stacken, ett projekt för energieffektiviserad renovering av flervåningshus i Bergsjön, Göteborg, blivit klar. Renoveringen har gjorts med premodulerade enheter och huset har förutom en bättre energiförbrukning nu dessutom täckts med solceller och blir därmed en energiproducent. Den förväntade

elproduktionen täcker cirka 90 % av behovet. KLAR

3.1.2 Klimatutsläppen från fossilbränsle i Västra Götaland samt verksamhetens direkta miljöpåverkan ska minska

De totala klimatpåverkande utsläppen i Västra Götaland har minska årligen mellan 2010 och 2015 (som är senaste tillgängliga året för statistiken).

Genom kraftsamlingen Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om tillsammans med programmen för Hållbara transporter, Hållbar energi och bioinnovation, Livsmedel och gröna näringar och Cirkulärt mode och hållbara miljöer har miljönämnden prioriterat insatser för att minska klimatutsläppen under året.

Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om är resultatet av en omfattande analys- och dialogprocess samt remisshandling. Uppdraget, att "beskriva vägen för att nå målet om ett fossiloberoende Västra Götaland år 2030 och lyfta frågan till regionstyrelsen", gavs miljönämnden i Regionfullmäktiges budget 2014 (RF 2014-06-09, § 104). Uppdraget återrapporterades till Regionstyrelsen 2017-06-27 (RS 2016-000429) och antogs av Regionfullmäktige 2017-09-19. Ärendet har beretts beredningen för hållbar utveckling (BHU) och miljönämnden.

Under hösten hölls en lanseringskonferens för Klimat 2030. En struktur för genomförandet i de fyra prioriterade fokusområdena har arbetats fram samt en plan för kommunikationsarbetet.

I arbetet med att få till lokala klimatinvesteringar samarbetar Länsstyrelsen och Västra Götalandsregionen för att arrangera informationsträffar och rådgivning för de som vill söka medel från det nationella stödet Klimatklivet. Totalt har staten beviljat 158 ansökningar stöd i Västra Götaland. Merparten av dessa investeringar har varit transportrelaterade som exempelvis laddinfrastruktur respektive fossiloberoende transporter.

Miljönämnden har ett samordnande och strategiskt ansvar för Västra Götalandsregionens interna miljöarbete och miljöplan 2017-2020 för att minska verksamhetens direkta miljöpåverkan. Under perioden har miljöplanens mål kommunicerats till samtliga förvaltningar och bolag samt planer för och genomförandet av åtgärder påbörjats.

Textilier är ett prioriterat produktområde i miljöplan 2017-2020 både ur ett kemikalie- och resursanvändningsperspektiv. Miljönämnden arbetar för att stötta verksamheten och inköpsorganisationen med kunskap, kontakter inom akademien och textilbranschen för att vid nästa upphandling kunna öka andelen hållbart producerade textilier samt driva innovationsmöjligheter.

Under 2017 har konceptet för Kemikaliesmarta rum utvecklats och testas. Det har bland annat gjorts vid tillbyggnationen av Drottning Silvias Barn- och ungdomssjukhus (TBS) i byggnation av det demorum som utgör modell för cirka 100 vårdrum i den färdiga byggnaden, vilket motsvarar en yta på totalt cirka 3000 m².

3.1.2.1 Minska verksamheternas avfallsmängder och verka för cirkulära affärsmodeller samt skärpta miljökrav vid upphandlingar

- En kartläggning av Västra Götalandsregionens interna flöden av textil har påbörjats med syfte att öka förståelse av nuläget för flergångs- och engångstextilier i verksamheterna. Resultat redovisas första kvartal 2018. PÅGÅR
- Det bioinnovationsprojekt, som Västra Götalandsregionen deltagit i, med syfte att utveckla en biobaserad riskavfallsbehållare avslutas vid årsskiftet. Projektet har resulterat i en prototyp som kommer att tillverkas vid efterfrågan. KLAR
- I maj 2017 genomfördes en workshop tillsammans med Västsvenska kemi- och materialklustret med syfte att få fram förslag på hur VGR och andra offentliga aktörer kan ställa klimatkrav i upphandlingar av förbrukningsprodukter. Workshopen har gett en ökad kunskapsnivå och förståelse för hur regionen kan ställa klimatkrav i upphandlingar. KLAR
- Under året har miljöavdelningen samarbetat tätt med Koncerninköps upphandlare av förbruknings- och förvaringsprodukter vilket har lett till att det nu annonserade förfrågningsunderlaget innehåller fler produkter i förnybart material samt även efterfrågan på helt nya produkter som medicinbägare och microformar i förnybart material. PÅGÅR
- Samarbetet med Möbelbruket, ett kluster av möbel- och transportföretag i Skaraborg, för omhändertagande av möbler som VGR annars skulle kastat har under perioden utökats till fler förvaltningar. Möbelbruket har nu utvecklat metoder som visar att företagen har en process för industrialiserad återrenovering och det är ekonomiskt lönsamt om volymen är fler än 20 stolar. Under 2018 ska affärsmodeller utvecklas och försäljning starta i större skala. PÅGÅR
- Inom ramen för Vinnovaprojektet kring Cirkulära möbelflöden arrangerades under våren en fjärde och sista workshop. Workshopen resulterade i att deltagarna tog fram handlingsplaner för hur de ska implementera cirkulära möbelflöden i sina egna verksamheter. KLAR
- Under perioden har en förstudie avslutats kring beställarkompetens för offentliga beställare för giftfria och cirkulära miljöer. Förstudien har slutrapporterats med förslag till genomförande med intresse från flera kommuner och VGR. Redan nu finns behovet av en professionell samordning av VGRs möbelsortiment. Ett förslag har tagits fram mellan Koncerninköp och miljöavdelningen, Koncernkontoret. PÅGÅR
- Genom plattformen Biogas Väst bidragit till framtagandet och spridningen av den nationella strategiska innovationsagendan "Det svenska biogassystemet – nyckeln till cirkulär ekonomi". KLAR

3.1.2.2 Bättre möjligheter till livsmedels- och energiproduktion samt stimulera ökad användning av biogas

- En omvärldsanalys har påbörjats för att få fram underlag för att Västra Götalandsregionen ska kunna öka andelen inköpta livsmedel som producerats i den egna regionen. PÅGÅR

- Miljönämnden har 2017 fattat beslut om att ta merkostnaden för att alla VGRs egna lätta gasfordon ska tanka 100% förnybar biogas. Det motsvarar cirka 700 fordon. KLAR
- En förstudie har startats upp som ska utreda de tekniska, miljömässiga och ekonomiska förutsättningarna för att driva Sveriges största vägfärjeled, Hönöleden, på förnybar biogas. PÅGÅR
- Med anledning av att flera fordonstillverkare under året lanserat nya modeller av lastbilar för flytande gas för fjärrtrafik, pågår arbetet med att få till ett demonstrationsprojekt i Västra Götaland i nära samverkan med Volvo och Lindholmen Science Park. Arbetet fortsätter 2018. PÅGÅR
- Ett kunskapsunderlag har tagits fram och spridits till branschen som visar att det finns tekniska och ekonomiska förutsättningar att ersätta gasol och olja med biogas som processenergi för industrin som ligger utanför handeln med utsläppsrätter. Nästa steg är att få till konkreta case att samverka vidare kring för att utforska affärsmöjligheterna inom detta användarsegment. KLAR/PÅGÅR
- Biogas Västs årliga konferens lockade 110 deltagare och 200 som följde livesändningen på distans. 99 % av deltagarna ansåg att informationen på konferensen var relevant och 84 % knöt kontakter som de har nytta av i sitt arbete. KLAR
- Genom den avsiktsförklaring som finns mellan Västra Götalandsregionen och Region Skåne beträffande långsiktiga spelregler för den svenska biogasen (RS 2016–03759) har samverkan utökats till att omfatta åtta regioner. 2018 har det resulterat i två gemensamma debattartiklar, ett riksdagsseminarium och en skrivelse till energiministern. PÅGÅR
- Genom medverkan i Interreg-projektet Biogas 2020 bidrar miljönämnden till skapandet av en skandinavisk biogasplattform för ökad samverkan och erfarenhetsutbyte mellan norska, danska och västsvenska aktörer. PÅGÅR

3.1.2.3 Utveckla Göteborgs Botaniska trädgård

- Beslut har fattats av Regionstyrelsen att personalutskottet ska bli beställarnämnd för Gröna rehab från 2018. KLAR
- Botaniska trädgården har bjudits in till FoU-beredningen för att presentera forskningsverksamheten. KLAR
- Planering av nytt växthus. PÅGÅR
- Initiativ har tagits för att påbörja planeringen av en gångbro mellan SU Sahlgrenska och Botaniska trädgården. PÅGÅR

4 Ekonomiska förutsättningar

4.1 Ekonomiskt resultat

Miljönämnden redovisar ett positivt ekonomiskt resultat om 0,2 miljoner kronor för år 2017.

Resultat jämfört med budget

På intäktssidan visar nämnden en budgetavvikelse på 0,9 miljoner kronor. Intäkter i projekt varierar mellan åren och är svåra att förutbestämma och för 2017 har intäkterna nått över budgeterat belopp.

Under budgetposten personalkostnader bokförs nämndens arvoden samt de löner som är direkt kopplade till vissa projekt. Lönekostnader för anställda inom projekt överstiger budgeterat belopp med 1,2 mnkr.

Under året har 44 projektbeslut tagits av miljönämnden till en total kostnad på cirka 22 miljoner kronor. 28 av projektbesluten avser beslut riktade till externa projektägare där hela summan för projektbeslutet kostnadsförs i samband med beslutstillfället, så kallad avsättning. Resterande 16 beslut avser regioninterna projektägare där kostnaderna belastar resultatet i den takt de upparbetas. I avslutade projekt, där inte hela det beslutade beloppet har upparbetats, återförs återstående medel genom nämndens beslut och ger utrymme för nya projektbeslut. Under 2017 har 0,7 miljoner återförts.

4.1.1 AR04 RR-rapport Beställare regional utveckling

Årsvärden					
Resultaträkning (mnkr)	Utfall 1712	Budget 1712	Utfall 1612	Avvikelse budget/utfall	Förändring utfall/utfall %
Statsbidrag	0,0	0,0	0,0	0,0	
Övriga erhållna bidrag	3,0	0,0	2,2	3,0	37,1%
Övriga intäkter	0,6	2,7	-0,1	-2,1	-860,3%
Verksamheten intäkter	3,6	2,7	2,1	0,9	70,3%
Personalkostnader, inkl. inhyrd personal	-3,9	-2,7	-4,2	-1,2	-6,1%
Driftbidrag till utförare inom regionen	-32,4	-32,4	-31,8	0,0	2,0%
Övriga lämnade bidrag	-37,5	-37,7	-38,1	0,2	-1,5%
Verksamhetsanknutna tjänster	0,0	0,0	0,0	0,0	
Material och varor, inkl. förbrukningsmaterial	-0,1	0,0	-0,2	-0,1	-48,2%
Lokal- och energikostnader	-0,2	0,0	-0,1	-0,2	67,4%
Övriga tjänster, inkl. konsultkostnader	-19,0	-19,2	-14,5	0,2	31,0%
Övriga kostnader	-1,2	-1,6	-1,7	0,4	-27,0%
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	
Verksamhetens kostnader	-94,5	-93,7	-90,6	-0,8	4,3%
Regionbidrag	91,1	91,1	89,3	0,0	2,0%
Finansiella intäkter/kostnader m.m.	0,0	0,0	0,0	0,0	
Resultat	0,2	0,0	0,8	0,2	

4.2 Åtgärder vid ekonomisk obalans

Miljönämnden visar en ekonomi i balans.

4.3 Eget kapital

Miljönämnden har inte för avsikt att utnyttja eget kapital.

4.4 Investeringar

Miljönämnden har inga investeringar.

5 Bokslutsdokument och noter

Bilaga 1. Bokslutsdokument och noter

6 Övrig rapportering

6.1 Särskild återrapportering enligt beslut av regionfullmäktige

6.1.1 Klimatväxling

I januari 2016 införde Västra Götalandsregionen klimatväxling för egna verksamheter i syfte att ge ekonomiska incitament för mindre klimatbelastande resor i tjänsten. Avgifter ligger på resor med flyg och privat bil i tjänsten, och ska finansiera klimatåtgärder inom Västra Götalandsregionens miljöplan.

I januari 2017 beslutade miljönämnden vilka åtgärder som skulle genomföras för klimatväxlingsmedel under året. Under verksamhetsåret 2017 (november 2016 till oktober 2017) samlades 8,4 miljoner in till klimatväxlingsåtgärder vilket var 1,4 miljoner mer än prognosen på 7 miljoner vilket framförallt beror på ett ökat antal flygresor utomlands. Antal inrikes flygresor har minskat under 2017 jämfört med 2016 och resandet med privat bil var nästan oförändrat.

Uppföljning av åtgärder 2017:

Minska klimatpåverkan ifrån livsmedel i egen verksamhet

- utbildning och kommunikation kring vegetariskt och livsmedlens klimatpåverkan – har påbörjats i samarbete med Skolmatsakademien och kommer att slutföras under 2018
- deltagande i testprojekt om klimatsmarta proteiner – inte genomfört

Intensifiera insatserna för att minska verksamhetselen

- öka takten i arbetet med att minska verksamhetselen i både interna och externa lokaler - genom pilotprojektet energismarta avdelningar och pågående arbete tillsammans med externa fastighetsägare.
- pilotprojekt med energismarta avdelningar – genomfört i samarbete med Västfastigheter. 5 enheter/avdelningar ingick i projektet som omfattar mätningar och olika typer av åtgärder.
- bygga upp ett internt nätverk för frågan – inte genomfört
- utreda den faktiska solelspotentialen – utredning slutrapporterad till Västfastigheter

Skapa förutsättningar för hållbart resande

- kommunikations-/utbildningsinsatser – delvis genomfört i form av information till ledningsgrupper och kommunikation av rese- och mötespolicy samt riktlinjer
- utbyggnad av säkra cykelparkeringar – pågår men har inte slutförts ännu, i samarbete med Västfastigheters parkeringsenhet.
- inköp av utrustning för distansmöten – inte genomfört då de gemensamma lokaler som tillfrågades inte såg behov av ytterligare utrustning
- utredning av förutsättningar för telemedicin – inte genomfört
- inköp av elassisterade cyklar – genomfört, 165 cyklar beställda och 95 levererade under 2017
- finansiering av vintercyklister i egen verksamhet – genomfört i samarbete med

Miljönämnden, Årsredovisning 16(26)

- avdelningen kollektivtrafik och infrastruktur.
- åtgärder för förbättrad statistik för verksamhetsbilar – inte genomfört då upphandlingen av utrustning blev överprövad.

6.2 Fördjupad rapport till egen nämnd/styrelse

6.2.1 Inledning

Miljönämnden har under 2017 arbetat enligt regionfullmäktiges antagna budget för Västra Götalandsregionen (VGR) samt med tillväxt- och utvecklingsstrategin Västra Götaland 2020 (VG 2020).

VG 2020 sätter ramarna för arbetet med tillväxt och utveckling mellan år 2014 och 2020 och är huvudverktyget för att, i samverkan i Västra Götaland, genomföra den gemensamma visionen om Det goda livet. Miljönämndens arbete utgår framförallt ifrån kapitlet En region där vi tar globalt ansvar och områdena Ett resurseffektivt samhälle med minskad klimatpåverkan och Hållbar konsumtion som driver ansvar, utveckling och innovationer. Genom programmen för hållbar utveckling inom klimat, energi, transporter, livsmedel samt cirkulärt mode hållbara miljöer har miljönämnden arbetat med att bidra till att målen i VG 2020 ska nås.

Miljönämnden avsätter årligen en miljon kronor per kommunalförbund för genomförande av miljöåtgärder i VG 2020. Kommunalförbunden lägger till lika mycket medel själva. Samtliga förbund har 2017 rekvirerat hela miljonen och har nu minst ett omfattande miljöutvecklingsprojekt: GR/BRG har "Green Gothenburg", Fyrbodals har "Affärsdriven miljöutveckling", Skaraborg har "Hållbara Skaraborg" och Boråsregionen/Sjuhärad har "Hållbar framtid i Sjuhärad".

Exempel på andra projekt som genomförts 2017 är:

- Miljöbron
- IDC West Sweden - hållbar industriell utveckling
- Re:design factory
- Minimeringsmästarna
- Miljöpraktik
- Fossilfritt Dalsland
- Hållbar landsbygd Sjuhärad.
- Gröna möten

6.2.2 Ett kraftfullt miljöarbete

A Minskad klimatpåverkan från egna verksamheten

Pilotprojektet Energismarta Avdelningar, finansierat av Klimatväxlingsmedel, har genomförts. Fem sjukhusavdelningar har deltagit i projektet. Dessa har fått statistik och löpande resultat över sin elförbrukning under projektets gång, fått stöd i genomförande av åtgärder, inspiration och coachning. Projektet har bidragit till att avdelningarna fått ökad kännedom, kunskap och användbara metoder kring elförbrukning, samt att de i de flesta fall lyckats minska sin elförbrukning. Projektet har också resulterat i ökad kännedom om vilka Miljönämnden, Årsredovisning 17(26)

förutsättningar som behövs för att sjukhusavdelningar ska kunna minska sin elförbrukning. Projektet har exempelvis identifierat potential i att förbättra det stöd avdelningarna får kring hantering av IT-utrustning, samt att den utrustning som köps in har en låg energiförbrukning. Projektet Klimatberäkningar inom vänregionsamarbetet har genomfört sitt första år. Tre workshops, med olika teman och med inbjudna från de tre deltagande organisationerna, samt i vissa fall aktuella kommuner, har genomförts. Två ytterligare arbetsmöten har genomförts mellan de tre organisationerna. Västra Götalandsregionens deltagande har resulterat i inspiration och delande av nya idéer och tankar kopplat till klimatåtgärder och klimatberäkningar. Arbetet med att ta fram klimatberäkningar för VGR som organisation har också framskridit och kommer att fortsätta under 2018.

Verksamheterna har under året fått stöd i att ta fram klimatberäkningar för livsmedelsinköp samt att sjukhusköken fått stöd i att ta fram klimatberäkning per måltid. Detta har resulterat i att total klimatpåverkan från livsmedelsinköp och klimatpåverkan per sjukhusmåltid nu kan följas upp för första gången.

Det bioinnovationsprojekt, som Västra Götalandsregionen deltagit i, med syfte att utveckla en biobaserad riskavfallsbehållare avslutas vid årsskiftet. Projektet har resulterat i en prototyp som kommer att tillverkas vid efterfrågan. Resultatet blir att VGR kommer kunna upphandla biobaserade riskavfallsbehållare vid nästa upphandling om verksamheten efterfrågar det.

Andra pågående bioinnovationsprojekt som VGR deltagit i har bland annat resulterat i ett biobaserat mattråg som fungerar både i kyl, frys och mikrovågsugn och en prototyp av ett ljudabsorberande innertak bestående till 50% av VGR's uttjänta textilier och i övrigt helt biobaserad och utan farliga kemikalier.

Samarbetet med Möbelbruket, ett kluster av möbel- och transportföretag i Skaraborg, för omhändertagande av möbler som VGR annars skulle kastat har under perioden utökats till fler förvaltningar. Möbelbruket hade vid årsskiftet tagit emot mellan 600-700 stolar från VGR, möbler som på så sätt undvikits att bli avfall.

Konceptet Kemikaliesmarta rum (f.d. Giftfria offentliga rum) har fortsatt att testas och utvecklas genom pilotinsatser i samverkan med pågående ny- och ombyggnationsprojekt. Under 2017 har detta skett vid tillbyggnationen av Drottning Silvias Barn- och ungdomssjukhus (TBS), närmare bestämt byggnation av det demorum som utgör modell för cirka 100 vådrum i den färdiga byggnaden, vilket motsvarar en yta på totalt cirka 3000 m². Resultatet för demorummet på TBS tillsammans med nulägesbeskrivning av konceptet och förslag på fortsättning har presenteras i form av en lägesrapport.

Dokumentet Västra Götalandsregionens KemikaliekraV (hänvisas till i miljöplanen som "VGR kemikaliekraV") har publicerats tillsammans med en svensk och en engelsk kortversion på <http://www.vgregion.se/miljomalkemikalier>. Dokumentet redogör för kriterienivåer inom det trafiklJussystem som under planperioden tillämpas dels som grund för kemikaliekraVställande i upphandling, dels som bedömningsgrund för kemikaliesmarta rum Miljönämnden, Årsredovisning 18(26)

och dels för att redovisa resultat för målområde kemikalier.

I början av året lämnades en skrivelse till utredningen (SOU 2017:32) om etablering av ett

nationellt center för kemikaliesubstitution som beskrev fördelarna med att lokalisera detta i Västra Götaland. Regeringen beslutade i november att centret ska placeras vid RISE i Borås. Centret ska stötta företag som vill byta ut farliga kemikalier i sina varor.

B En fossiloberoende region

Strategiska vägval för ett gott liv i ett fossiloberoende Västra Götaland 2030

Processen att revidera Klimatstrategi Västra Götaland har under året slutförts. Sedan 2015 har ett omfattande analysarbete genomförts, många breda dialogprocesser har hållits och en remiss på förslaget har skickats ut brett. Förslaget har beretts i miljönämnden, beredningen för hållbar utveckling, regionutvecklingsnämnden, kollektivtrafiknämnden och antogs slutligen i regionstyrelsen i juni samt i regionfullmäktige i september.

Kraftsamlingen Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om är en plan för hur arbetet ska prioriteras och intensifieras i syfte att nå målet om att bli fossiloberoende till 2030.

Omställningen till ett fossiloberoende Västra Götaland är också prioriterat i Västra Götalands tillväxt-och utvecklingsstrategi VG 2020. Arbetet med att ta fram och genomföra Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om genomförs tillsammans med Länsstyrelsen, och i dialog med kommuner, kommunalförbund, akademi, näringsliv med flera.

Under hösten lanserades Klimat 2030 genom en öppen konferens i ett samarrangemang med regeringsinitiativet Fossilfritt Sverige. I samband med konferensen presenterades även ett nybildat råd, Klimatråd Västra Götaland, som ska verka för synlighet och kraftsamling för omställningsarbetet i Västra Götaland.

Ett arbete och en dialog med berörda aktörer har pågått under året kring att ta fram en genomförandestruktur för hur vi ska initiera arbetet inom Klimat 2030s fyra prioriterade områden; hållbara transporter, klimatsmart och hälsosam mat, förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster, samt sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler. En långsiktig kommunikationsstrategi har tagits fram, och ett flertal kommunikationsaktiviteter har genomförts, i syfte att få fler aktörer att engagera sig och underteckna Klimat 2030.

Hållbar energi och bioinnovation

Inom ramen för programmet för hållbar energi och bioinnovation har 7 projekt beviljats under 2017, till en total budget på 23 848 miljoner varav medel från Västra Götaland med totalt 6 523 miljoner kronor varav merparten från miljönämnden. Därutöver har stöd gått till koordineringen av Power Väst, Biogas Väst och Energigården.

Projekten rör alla tre insatsområdena, mest stöd går till området förnybar elproduktion och smarta nät, där flera projekt för att öka utbyggnaden av solenergi ingår.

Under året har även mycket fokus gått till Passivhuscentrum Västra Götaland, med förhoppningen att gå från ett regionalt till nationellt informationscentrum i Boverkets upphandling. Då så inte blev fallet, på grund av att Alingsås kommun av upphandlingstekniska skäl inte längre kunde vara hemvist för Passivhuscentrum, har därför Miljönämnden, Årsredovisning 19(26)

Passivhuscentrum Västra Götaland avslutats som satsning och fokus har varit att säkerställa att den kompetens och det material som finns genom Västra Götalandsregionens satsning finns tillgängligt även fortsättningsvis.

Under 2017 har en satsning gjorts på en samordnarroll inom klimatstrategin "Klimat 2030 Västra Götaland ställer om" som har stark koppling till programmets insatsområden. Under senare delen av 2017 har därför fokus varit att starta upp det arbetet och samordna med övriga insatser inom programmet för hållbar energi och bioinnovation inom områdena byggande och bostäder samt biobaserade material och drivmedel.

Kemi- och materialklustret drivet inom programmet för energi och bioinnovation flera viktiga utvecklingsfrågor och projekt. Tillsammans med regionens interna arbete sker ett utvecklingsarbete för att möjliggöra upphandling av biobaserade produkter. Ett projekt för att noggrannare undersöka utökat nyttjande av restvärme från industrin har även startats under 2017. Hur fortsättningen för Kemi- och Materialklustrets fortsättning skall ske efter nuvarande projektperiod har påbörjats under 2017.

Information om samtliga insatser i programmet under 2017 finns i "Uppföljning 2017 avseende Västra Götalandsregionens program för hållbar energi och bioinnovation 2017-2020" (MN 2017-00192).

Vindkraft

Västra Götalandsregionen insatser kopplat till vindkraft sker främst inom Power Väst och Noden för näringslivsutveckling, noduppdraget är finansierats till 100 % av Energimyndigheten och Power Väst är delfinansierat av Energimyndigheten (39%), Miljönämnden (29%), Regionalutveckling via Innovatum (29%) samt branschen (3%).

Power Väst

Genom Power Väst arbetar miljönämnden med att stärka samverkan mellan västsvenska aktörer inom vindkraftsområdet för att medverka till en väl genomtänkt utbyggnad av vindkraften i Västra Götaland vilket bidrar till att minska klimatutsläppen från fossila bränslen. Projektet har två huvudmål; mer vindel i Västra Götaland och mer arbetstillfällen inom vindkraftsbranschen. Power Väst har jobbat mycket med kunskapsspridning och genomför flera uppskattade träffar med kommuner för att informera om vindkraftens utveckling och presentera de senaste forskningsresultaten om vindkraftens påverkan på miljö och omgivningen. Det är viktigt för att möjliggöra så att bl.a. befintliga tillstånd kan användas mer resurseffektivt och något som Power Väst kommer att fortsätta med.

Noden

Västra Götalandsregionen har ett nationellt uppdrag inom Nätverket för vindbruk som drivs av Energimyndigheten. Noden ansvarar för att samordna och koordinera de olika näringslivsprojekt som i dag bedrivs inom ramen för Nätverket för vindbruk. Noden jobbar mycket med att ta fram underlag och informera om teknik- och marknadsutvecklingen och genomför intervjuer med forskare och entreprenörer för att bättre kunna hjälpa dem att utveckla sina tjänster och produkter genom befintliga innovationsstrukturer. Under 2017 publicerade noden en marknadsanalysrapport som blev mycket uppskattade och som bl.a. resulterade i publicering i tidningen svensk vindkraft. Miljönämnden, Årsredovisning 20(26)

Hållbara transporter

Miljöutvecklingsarbetet inom transportområdet har under året drivits i enlighet med Västra Götalandsregionens program för hållbara transporter som är en samverkan mellan

miljönämnden, regionutvecklingsnämnden och kollektivtrafiknämnden.

Exempel på aktiviteter som berör miljönämnden är:

- kunskapscentret f3 (fossil free fuels) för alternativa drivmedel där nästan 40 vetenskapliga rapporter tagets fram om hållbara förnybara drivmedel mellan 2014 – 2017. Projektet har fått förlängd finansiering i ytterligare fyra år.
- Projektet GREAT som syftar till att driva på utvecklingen av infrastruktur och användning av el- och gasfordon har haft sin Midterm-konferens i juni i Köpenhamn. VGR var ansvariga för sessionen om biogas till tunga fordon. Regionfullmäktiges ordförande Magnus Berntsson deltog i sessionen om politiska styrmedel samt i sessionen om beteendeförändring.
- Västsvenska kemi- och materialklustret som är placerat på Johanneberg Science Park och där man med medel från Västra Götalandsregionen och strukturfonden har nätverk med bl. a. fem olika arbetsgrupper för förnybara drivmedel och material.
- Två projekt har under året arbetat med offentliga fordonsflottor och ett projekt arbetar med smarta semestrar – verktyg för inspiration och ytterligare ett arbetar med elinfrastruktur för båtar.
- Miljönämnden medfinansierar också ett logistikprojekt "Smart Urban Frieghhs Logistics Hubs" och en studie om ambulerande flexibla lager har redovisats under året.

Information om samtliga insatser i programmet under 2017 finns i "Uppföljning 2017 avseende Västra Götalandsregionens program för hållbara transporter 2017-2020"(MN 2017-00192).

I klimatarbetet "Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om" är hållbara transporter utpekade som ett av fyra fokusområden och fyra särskilda satsningar ska genomföras: klimatsmart vardagsresande, omställning till fossilfria fordon, effektivare godstransporter och klimatsmarta möten och semestrar. Under året har en samordnare tillsatts för att hålla ihop och driva på arbetet.

För att klara en fossiloberoende fordonsflotta 2030 ska utsläppen minska med 80% mellan 1990 och 2030 enligt vårt regionala miljömål. I dagsläget är minskningen ca 25%. Det pågår mycket inom området idag men det är inte tillräckligt. Takten måste öka. Åtgärderna som behövs delas upp i tre kategorier: 1, effektivare fordon 2, förnybara hållbara drivmedel och 3, transportsnålhet. Inom område 1 och 2 pågår mycket demoarbete men att få den klimatsmarta tekniken att användas tar tid. Område tre som bl.a. innebär minskade transporter, är det område där det är svårast att nå resultat. Under året har en regional infrastrukturplan arbetats fram där en miljöbedömning visar att planen motverkar klimatmålet med 53 % vägsatsning och där genomförandet blir viktigt för att i varje del vara så klimatsmart som möjligt. VGR Miljönämnden, Årsredovisning 21(26)

har också yttrat sig över den nationella infrastrukturplanen och arbetar nu intensivt för mer järnvägssatsningar i Västsverige.

Biogas

2017 är första året i miljönämndens förnyade satsning på biogasutveckling i Västra Götaland, kallad Kraftsamling Biogas 2017-2020. Det består bland annat av att fortsätta koordinera samverkansplattformen Biogas Väst i nära samverkan med Länsstyrelsen i Västra Götalands

län. Under hösten har frågan om ny huvudman för plattformen Biogas Väst aktualiserades, bland annat mot bakgrund av att utvecklingen inom området kräver ökat fokus på affärsmässiga aspekter för ökad marknad och användning. Utredningen av ny huvudman sker i nära samverkan med Länsstyrelsen och planen är att det regionala energikontoret Hållbar Utveckling Väst (HUV) tar över under våren 2018. VGR kommer fortsätta finansiera plattformen och ha det operativa ansvaret för övriga insatser inom miljönämndens Kraftsamling Biogas 2017-2020, däribland påverkansarbete mot nationell nivå och EU, strategisk samverkan med andra regioner och fördelning av projektmedel.

En viktig aktivitet under året var Biogas Västs årliga konferens som lockade 110 deltagare och 200 som följde via livesändningen. Totalt har sändningen mer än 300 tagit del av sändningen, direkt och i efterhand. Konferensen bjöd på internationella utblickar, kommunikationsutmaningar kring biogas, tunga inspel från fordonsindustrin och lyckade exempel från regionens alla hörn. 99 % av deltagarna ansåg att informationen på konferensen var relevant och 84 % knöt kontakter som de har nytta av i sitt arbete. Dessutom har två workshops arrangerats på temat biogas som processenergi och ett frukostseminarium om aktuella frågor på nationell nivå. Antalet prenumeranter på Biogas Västs nyhetsutskick har ökat med 85 under året och når nu cirka 400 aktörer.

Att stimulera en ökad efterfrågan på biogas är fortsatt prioriterat – både inom befintliga och nya användningsområden. En förstudie har startats upp med stöd från miljönämnden som ska utreda de tekniska, miljömässiga och ekonomiska förutsättningarna för att driva Sveriges största vägfärjeled, Hönöleden, på förnybar biogas. Hösten 2017 lanserade AB Volvo sin nya tunga gaslastbil på flytande gas. Med anledning av detta har VGR under året jobbat nära Volvo och Lindholmen Science Park för att få till ett demonstrationsprojekt för tunga gaslastbilar i Västra Götaland. Arbetet fortsätter 2018. Ett kunskapsunderlag har tagits fram och spridits till branschen som visar att det finns tekniska och ekonomiska förutsättningar att ersätta gasol och olja med biogas som processenergi för industrin som ligger utanför handeln med utsläppsrätter. Nästa steg är att få till konkreta case att samverka vidare kring för att utforska affärsmöjligheterna inom detta användarsegment.

Under året har arbetet slutförts med att ta fram en nationell strategisk innovationsagenda för det svenska biogassystemet som en nyckel till cirkulär ekonomi. Det har skett i nära samverkan med branschen och de regionala biogasnätverket i andra delar av landet. Innovationsagendan lanserades på Biogas Västs årliga konferens och mötesplats den 6 oktober. Miljönämnden, Årsredovisning 22(26)

För att verka för mer långsiktiga spelregler på regional och nationell nivå för ökad produktion och användning av biogas har Västra Götalandsregionen tillsammans med Region Skåne inlett samarbete med ytterligare sex regioner och landsting. Tre rundabordssamtal har ägt rum och resulterat i två gemensamma debattartiklar, ett riksdagsseminarium och en skrivelse till energiminister Ibrahim Baylan där förbättrade förutsättningar för den lokalproducerade biogasen efterfrågas.

Samarbeten och utbyten med regioner även i Skandinavien och övriga Europa fortsätter, bland annat genom medverkan i Interreg-projektet Biogas2020, genom medverkan i EU-projektet GREAT och genom att VGR del-tar i CPMRs nybildade klimatgruppsmöte och där har fört

fram önskemål om att samarbeta kring biogas.

C Hållbar produktion och konsumtion

Cirkulärt mode och hållbara miljöer

Inom programmet har under 2017 sex projektbeslut fattats med totalt 4 855 450 kr i finansiering från Västra Götalandsregionen. Den totala projektbudgeten, inklusive extern finansiering är 14 190 600 kr. Produkt- och affärsutveckling har prioriterats under 2017 där modeföretag som Lindex, Cheap Monday, Monki m fl. tar fram nya cirkulära produkter som affärskoncept där västsvenska företag blir underleverantörer. Möbelbruket har visat att industriell återrenovering kan genomföras på ett såväl miljömässigt som ekonomiskt sätt av tillverkande företag. Erfarenheter från cirkulär affärsutveckling inom textil- och möbelbranschen tas också vidare till fordonsbranschen i gemensamma projekt.

Inom hållbara miljöer medverkar Västra Götalandsregionen, som en stor kund för att skapa efterfrågan, i projektet "Affärsmodellinnovation för cirkulära möbelflöden" som finansieras från Vinnovas program för utmaningsdriven innovation. Projektet initierades från Västra Götalandsregionen och omfattar idag stora delar av möbelbranschen och flera regioner med ambitionen att ställa om till cirkulär ekonomi. Hösten 2017 beviljades projektet den avslutande delen, steg 3, med 15 500 000 kr från Vinnova för 2018-2019. Västra Götalandsregionens finansiering sker genom egen arbetsinsats.

Uppdraget från miljönämnden att etablera en plattform för textil- och inredningsbranschen har genomförts som i december 2017 beviljades 16 miljoner från de regionala strukturfondsmedlen till Science Park Borås. Beslut om miljönämndens insats tas under 2018. På nationell nivå har regeringen avsatt 40 miljoner till en plattform för hållbara textilier under 2018-2022. Västra Götalandsregionen har lyft fram Västsveriges profession. Beslut om vilken aktör som får ansvar för uppdraget tas 2018.

Information om samtliga insatser i programmet under 2017 finns i "Uppföljning 2017 avseende Västra Götalandsregionens program för cirkulärt mode och hållbara miljöer 2017-2020" (MN 2017-00192).

Livsmedel och gröna näringar Miljönämnden, Årsredovisning 23(26)

Västra Götalandsregionens program för livsmedel och gröna näringar 2017-2020 omfattar insatsområdena 1) ökad konkurrenskraft genom kraftsamling och innovation, 2) förbättrad kompetensförsörjning och ökad attraktivitet i branschen samt 3) hållbar konsumtion av livsmedel. Under året har Sverige fått en nationell livsmedelsstrategi som till stora delar prioriterar samma områden som regionens eget program, vilket ger goda möjligheter att förstärka livsmedelsutvecklingen genom att samordna resurser från nationell nivå med regionala insatser.

Miljönämndens insatser under året ligger inom område 3 och ligger också helt i linje med fokusområde Klimatsmart och hälsosam mat inom Klimat 2030. Externa samordnare har tillsatts för att driva arbetet inom fokusområdet och en första workshop genomfördes i november.

Tack vare medel från klimatväxlingsprogrammet har arbetet med att ta fram en webbutbildning om klimatsmart mat kunnat påbörjas och beräknas bli klar under våren 2018.

Workshop har genomförts i samverkan med Skolmatsakademin för att ta fram underlag för kunskapslyft främst inom offentliga restauranger för att det ska bli mer vegetariskt på tallrikarna och mindre matsvinn. Webbutbildningen kommer att erbjudas regionens egna måltidsverksamheter under 2018. Webbutbildningen kommer att vara tillgänglig även externt för alla kommuner och andra aktörer som vill ta del av den för att uppnå största möjliga klimatnytta.

Information om samtliga insatser i programmet under 2017 finns i "Uppföljning 2017 avseende Västra Götalandsregionens program för livsmedel och gröna näringar 2017-2020" (MN 2017-00192).

D Lyft fram friluftsliv och främja biologisk mångfald

Göteborgs botaniska trädgård

Miljönämnden har fastställt en plan för den långsiktiga utvecklingen av Göteborgs botaniska trädgård där aktiviteter och resultat redovisas en gång per år i årsredovisningen. Speciellt för 2017 är att medel avsatts för projektering av nytt växthus. Detta viktiga arbete pågår och blir underlag för investeringsbeslut. Nytt växthus är av strategisk betydelse för utvecklingen av Botaniska trädgården, men den är också angelägen för att minska arbetsmiljöriskerna och den höga energiförbrukningen.

Maritima Programmet

Regionutvecklingsnämnden har sedan tidigare antaget Västra Götalandsregionens program för hållbara maritima näringar. Vid decembersammanträdet antog även miljönämnden detta program. Programmet bygger på Maritim Strategi för Västra Götaland som antogs av regionfullmäktige i januari 2015. Handlingsprogrammet är mer explicit jämfört med strategins övergripande bedömningar. För att passa ihop med de övriga handlingsprogrammen förlängde miljönämnden programmet till och med 2020 och utökade det till att i relevanta delar även gälla sötvatten.

Information om samtliga insatser i programmet under 2017 finns i "Uppföljning 2017 avseende Västra Götalandsregionens program för maritima näringar 2017-2020" (MN 2017-00192). Miljönämnden, Årsredovisning 24(26)

Västkuststiftelsen

Västkuststiftelsen har under perioden rekryterat en ny chef, Linus Kron, som ska tillträda tjänsten 1 januari 2018. Arbetet med att ta fram ett nytt långsiktigt uppdrag till Västkuststiftelsen pågår.

Västerhavsveckan

Miljönämnden hade en diskussion om Västerhavsveckan på februarisammanträdet och slog fast att man politiskt är mycket nöjd med hur veckan utvecklats och att nämnden fortsättningsvis kommer att stödja veckan.

Under Västerhavsveckan arbetar Västra Götalandsregionen i nära samverkan med ett stort antal arrangörer av aktiviteter längs hela Bohuskusten och Hallandskusten ner till Skälderviken i Skåne. Arrangörerna uppvisar en stor spännvidd och omfattar såväl myndigheter som privata företag, ideella föreningar och organisationer. 2017 var nionde året som veckan genomfördes mellan 5 – 13 augusti. Över 1000 programpunkter har genomförts

på 66 platser. Antal besökare var i år ca 45 000.

Årets tema var FNs hållbarhetsmål nr 14 om ett hållbart hav samt plastskräp i havet. Invigningen hölls i Kosterhavets nationalpark där det samtidigt genomfördes ett seminarie om hållbarhetsmål nr 14. Lysekils kommun anordnade ett seminarium om blå tillväxt och i anslutning till detta genomfördes en politikerdebatt om politiskt hållbart ledarskap där samtliga riksdagspartier deltog.

En havsverkstad har varit stationerad samtliga dagar i Nordstan i Göteborg och en ambulerande havsverkstad har besökt 9 orter under veckan.

Västerhavsveckan har i år fått ovanligt mycket uppmärksamhet och förutom den vanliga lokala pressen har veckan medverkat i Studio ett, och Radio Västs morgonprogram och i TV programmet djursjukhuset.

Dagens nyheter hade tema Västerhavsveckan på sitt fredagskräpp vilket ökade antal besökare på hemsidan kraftigt den dagen.

E Verksamhetsbidrag

Lokalproducerat i Väst

Lokalproducerat i Väst har stöttat cirka 200 företag med rådgivning under året och genomfört aktiviteter som Storting och medverkat i mässor. Under 2017 har Lokalproducerat i Väst firat 10 år och det har bland annat uppmärksammats genom olika utmaningar för företagen, där en handlat om att minska onödigt matsvinn.

De nordiska bondeorganisationerna har gemensamt instiftat Embla Food Awards som delas ut för första gången. Smaka på Västsverige (som drivs gemensamt av Lokalproducerat i Väst och Turistrådet Västsverige) nominerades av LRF som Sveriges bidrag i kategorin årets Matdestination 2017. Tyvärr blev det ingen seger men det gav tillfälle till utbyte med andra nordiska matdestinationer, en workshop om hur den maten kan bidra till global hållbar utveckling och nya kontakter med Svenska ambassaden i Köpenhamn.

En ny VD, Marcus Nyström, har rekryterats och börjar den 1 januari 2018 eftersom den Miljönämnden, Årsredovisning 25(26)

tidigare har valt att sluta.

Skolmatsakademin

Skolmatsakademin tidigare verksamhetsledare slutade under året och efterträdande verksamhetsledare Elsa Fries har tillträtt.

Folkhälsokommittén har fattat beslut om finansiering av ett nytt projekt med målet att sprida konceptet schemalagda måltider i Västra Götaland. Projektet innebär en kraftig förstärkning av Skolmatsakademin verksamhet.

Energigården

Arbetet med att rekrytera en ny verksamhetsledare pågår och satsningen kommer utökas till en heltidstjänst genom medel från samordningen inom klimatstrategiarbetet.

Miljöbron

Miljöbron har under 2017 arbetat för stärka relationerna mellan högskola och näringsliv samt

öka kompetensen hos studenter och företag i de områden där Miljöbron verkar. Miljöbron har under året tillsatt en ny styrelse med en utökad studentnärvaro för att bättre fånga studenternas perspektiv i verksamhetsutvecklingen. Under perioden har utvärderings- och utvecklingsarbetet av större tematiska uppdrag fortsatt för att förbättra kvalitén i dessa framöver.

GAME

GAME (Göteborg Action for Management of the Environment) har fortsatt sitt nätverksarbete för hållbar samhällsutveckling i Västra Götaland med temaseminarier och miljöfrukost. Göteborgs miljövetenskapliga centrum (GMV) som ansvarar för nätverket har under perioden tillsatt en ny verksamhetsansvarig för GAME.

Styrkan i GAME:s verksamhet idag är att nätverket samlar ett stort antal aktörer från olika typer av organisationer. Medlemsregistret i juni 2017 består av ca 410 personer varav 40 % från företag, 30 % från forskningsorganisationer, 20 % från myndigheter/kommuner samt 10 % från intresseorganisationer/privatpersoner. En översyn av medlemsdefinitionen har gjorts under året.

Under våren 2017 tog Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen, Göteborgs Universitet, Chalmers, Borås Högskola, Johanneberg Science Park samt Göteborgs miljövetenskapliga centrum, GMV, initiativ till nätverket Västsvenskt forum för Agenda 2030. Visionen är att driva ett samförstånd runt de globala målen med syfte att tydliggöra områden för aktiv samverkan och möjliggöra konkreta aktiviteter som kan bidra till de globala målen. Under hösten togs beslut om att låta de fortsatta samtalen fortgå i GAMEs regi.

Göteborgspriset för hållbar utveckling

Västra Götalandsregionen medverkar som en finansiär i priset och deltar i arbetet genom såväl styrgrupp som referensgrupp. I år hade även Västra Götalandsregionen värdskapet för den avslutande middagen efter prisutdelningen och Magnus Berntsson medverkade på prisutdelningen. Temat för 2017 års pris var "Design för hållbar utveckling" och priset gick till den chilenske arkitekten Alejandro Aravena på företaget Elemental. Motiveringen är att Aravena använder designmetodik som grund för att engagera människor och hitta lösningar Miljönämnden, Årsredovisning 26(26)

utifrån deras förutsättningar. Lösningar som kan utvecklas och skapa värdeökningar där kända exempel är att bygga halva hus som därefter kan vidareutvecklas. Västra Götalandsregionen har förenat Aravenas metodik med Klimat 2030 och satsningen "Design för hållbar livsstil" som ska underlätta för människor att göra hållbara val. En förstudie genomförs och i samband med prisutdelningen genomfördes en heldagsworkshop med över 50 personer tillsammans med Alejandro Aravena och hans kollegor i Elemental.